

המציפה

ערתו שבועי

לכל עניני החיים. לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

כאוסטרית אונגרין:

ישנה 7. — בתרים
 חצי שנה 3.50
 לרבע 1.75

כאשכנז:

ישנה 8. — בתרים
 ביתר הארצות:
 ישנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

חותמים ומודעות
 מקבל גם הפרלאג של
 M. Hübner Nadworna
 במחיר הקצוב.
 איז הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
 לפי גדל השמחה.

ברכת מדיט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
 זו או זו בראש הגליון שני בתרים

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק ישם מקומו החדש, כי אם גם שם
 מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
 האדרסה לבית הסערכת ולאדמיניסטראציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בחוץ לארץ להוסיף: Oesterreich)
 בע"פ: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 7 Lipca 1911.

גליון כז.

קראקא "יא תמוז פ' חקת בלק התרע"א.

לא גבה-לב וגם-רוח ולא שפל-ברך, לא קפדן ולא מותר על מדותיו. אלו הן המדות הדרושות, שבלעדן לא יאפשר לאדם לקבל על עצמו להיות מורה, אם לא יחפון שעבודתו תהיה לריק והוא ובית-הספר ירדו לשחת בלא עתם. והוין מן המדות תלויה הצלחת ביה"ס והמורה גם בנמוסיו ובהנהגותיו. הנכרך אחרי החפשים הקיצונים בדעות ומדמה, שאם יתנהג בדרכי היהודים וינהיג כך את תלמידיו יהמא אל האמת ויבשל בצביעות, לאיש כזה אסור להיות מורה עברי. כי שום יהודי ישר לא יסור את בנו ללמוד שפת-עבר על מנת שיחרל להיות יהודי. המורה צריך לחשוב עם המציאות, כל יהודי, אף מודרני, רוצה שיהיה גם בנו יהודי כמוהו והדין עמו, כי אין כה ביד הלשון העברית עצמה למים את היהדות בקרבנו. הנמוסים היהודיים, שאנו קוראים להם מצוות ומנהגים, אינם מין פנטיסמוס, כי-אם דרכי חיים לאומיים, שכפי שהורנו הנסיון הם הם שבשמו והעמידו את היהדות אלפי שנה והם הם כה החיים שלה. ללאומיות החדשה העומדת על חלשון ועל התקוה לעתיד לבד אין עוד בכל אופן נסיון ברק ומנוסה כזה, והלילה לנו לעקור ילדינו מתוך מנהגי אבותיהם, לעשות קץ בקלות-דעת ליהדות הישנה ולהתחיל את היהדות מחדש ע"פ שרירות לב כל אחר, ואחר מן המורים. אדרבה חובת המורה היא להכב כל מנהג יהודי על הילדים ולהסביר להם טעמו ותועלתו, אין כזה שום צביעות ושום גרנד קלריקלות, אלא חנוך נאמן בנמוסי אבותינו.

הגונים הסרים לנו, שהתוצאה השלילית הזאת לא תרפה את ידנו, אנהנו נעמיד מורים מומחים בלי קורס ובלי עזרת המורים והסדרותם הכפולה.

הכיזר? ביהודים זה אפשר. מי שהעמיד לנו סוחרים גדולים ומומחים בלי אקדמיה למסחר, מי שהעמיד לנו גודעי יערות בלי בים למקצוע הזה, מי שהעמיד לנו סופרים וחכמים וחוקרים בלי בים גבוה, הוא יעמיד לנו גם מורים מומחים מודרנים בלי קורס למורים, וסוד נגלה בתהלה, כי גם כל המורים המומחים המעטים שיש לנו לא למדו אמנותם לא בבנים למורים ולא בקורסים ואף לא נקרו מימיהם סתם בית-ספר. הצרך מביא גם את היכולת אצלנו האדם נעשה מה שהוא עושה את עצמו, זה כלל אנגלי ישן, אבל אין כונתנו, שכל מי שאין לו מה לעשות יהיה למורה, כמו שהיו נוהגים במלמדות הישנה, זה לא יצליח, גם המורים הקיימים לא נעשו בן לילה למורים, הם קבלו מומחיותם מספרים העשויים לכך, ומזכרי הספרים הם כידוע אנשים טובים וימכרו את הספרים לכל דורש, ואלה הספרים הדרושים למורה: "החדר" מאת י. גלס, מחירו 4 בתרים, שיחות לתמונות מאת הנ"ל, מחירו 2.20, פרוגרמה למורים מאת גאלדמאן, מחירו כתר אחת, פרוגרמה לבנים ולהדרים מתוקנים 80 הלרים, הלומד בספרים האלה יש לו ידיעה הגונה בכללי הפדגוגיה ובתהלוכות עם הילדים ואם יהיה מסוגל לעבודה הזאת מצד אישיותו יוכל ליסד בים ואחרי איוזה זמן יהיה מורה רגיל ומומחה.

אנו אומרים "מסוגל", כי אין לך מלאכה, שאין הצלחתה תלויה בסגולת בעליה, לא כל אדם מסוגל לכל מלאכה ולכל חכמה ומכיש לאומנות עדינה, לעבודה רוחנית נמורה כזאת, להוראת ילדים מסוגל רק בעל סגולות רבות, קשה לבעוס, נוח לכריות, חובב ילדים ובקי ברגשיהם הרקים הפרימיטיביים, מי שאינו

שלמה פערלבערג מאורשים בחדש תמוז קראקא

סענדער ווענגער מאורשים גארליצה

הלנה ליכט יארוסלב.

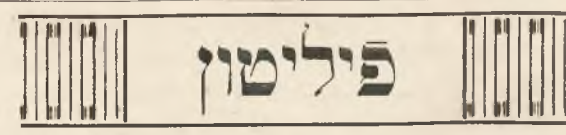
האניא ענאך אשפיצין

המחסור במורים עברים.

בגליון כ"ג פרסמנו מאמר בשם "מחסור במורים עברים", שבו הראינו על המחסור המורגש במורים עברים מומחים, בכל עיר ורצים לתקן את אופן החנוך היהודי, ליסד בית-ספר עברי או בית תלמוד-תורה או חדר מתוקן ומחפשים בנרות אחרי מורים עברים, אך לריק, כי שום מוסד ממוסדינו ושום אנודה לא דאגה להכין מורים לנו ובלבד הוי מיכרהים המיסדים לקחת מן הבא בידם, יהודי בן תורה מחוסר פרנסה, ולעשותו למורה, אף שאין לו שום מושג מכללי הפדגוגיה והדידקטיקה, וחפצו לא יעלה בידו וביה"ס יסגר מאפס תומכים, לפי שאין התועלת נראה, במאמר הוא הכרזנו שאחד המורים המומחים בעלי הנסיון יקבל על עצמו ליסד קורס למורים בשכר ואנהנו נמציא לו תלמידים, מוינו שבאופן הזה נובל להכין במשך ימי ההפש מורים חדשים אחרים לזמן החרף הבא, זאת חובתנו אחרי שאין שום אחד ממוסדינו, שהדבר מוטל עליהם, שם לב לצרך הזה, עתה נובל להודיע את אלה המתענינים בדבר תוצאות הכרוז: אף אחר מן המורים המומחים לא אבה לקבל על עצמו את העבודה, לא נחקרו כזה טעם המורים הנכבדים ולא נזכרם, אך נבטיח את אלה היודעים כמונו, כי מורים עברים

חיים יעקב עשה את אוננו כאפרכס, הכליש את עיניו כמו רוצה הוא לראות את המלים שהוא שומע, החפץ להתלוצץ עזבהו לגמרי והוא שאל ברצינות. — לאן? לבית הפרופינציה? — לא, לבית דירתו.

הוא ישים את בקשתו בפיה והיא תרע לכלכל את דבריה במשפט. הוא מבקש ממנו או הלואה כשרה על כל בנין הבית עד שיבנה ניכונן אותו ויקח אפתיקא ויחזור לה או אלף כתר תמיכה והשאר ימח ברבית קצוצה אצל בעלי הלואה.

מתנת בשר ודם.

סאת ישעיה פוכם.

כל בני הכית שמעו את הבשורה ורוח חדשה באה בקרכם. שתי דמעות גדולות נוצצו בעיני בעלת הבית. דמעות של שמחה? או דמעות-תורה לר', שראה בעינים? מי יודע! וחיים יעקל הביש על בני משפחתו מנבוה, בנאוה ונדל-לבב, כמעט בזחיות הרעת, כאומר: מאתי לכם כל הכבוד הזה, בשכי תבואתכם טובה, ומעתה לא תהשכנו עוד לבטלן חובש בית-המדרש, אשר לא יצלה למאומה, זהו דורי, זהו אחי אמי שלי, אשר ישפיע עליכם רק בשבילי...

רגש של שמחה התחיל תוסס בקרבנו והש תשוקה לחכק עולם ומלואו. הוא חטף את התינוק משדי אמו, לחצהו היטב אל לבו, הניעחו הנה והלוס, טלטלהו למעלה השלך והטף כמו בכדור וסבב עמו במחול. אין עצב, אין דאנה, נסו יגון ואנהה. ר' הפך את לב דורו עליו למנוכה. זה שנים אחרות שישטם אותו ולא יכל דברו לשלוס. אחר השרפה היה משתמט ממנו ולא רצה להפגש בו, עוד היום בבקר כלכתו לבית התפלה עשה קפנריא דרך שכונה אחרת,

ובעור שהוא מהרהר ומסדר את טענותיו בא שוטר הפרפינציה אליו. בכל עת בואו, היה לבו חרד בקרב, זה היה מוכן תמיד לפורעניות, הוא היה מחפש בכל הזויות, במרתף, בעליה ובכל חור וסרק אחרי משקאות-הויץ, והוש הריח היה לו לגלות מצפוני המוגנים ככלב ציד את עקבות היתו יער. חיים יעקל היה בז לו, אך גם ירא מפניו, אבד הפעם, פה בסכה על משאות ביתו. בידעו, כי אין כל פחד לגנר עיניו, גם בו לבו והתחיל מלנגל עליו כדי להרעימו: — ברוך הבא ר' רץ! — לא להפש באתי — ענה הלו במהירות — אך בשורה טובה כפי.

— איש טוב מבשר טוב! — התלוצץ חיים יעקל.

— שמעתי — הוסיף השוטר, מבלי פנות אל לענו — שבעל הבית שלי והנאמן דברו עליך מוכות והחליטו, כי מצוה לתמוך כך, ותיכף שלח ר' גרשום אותי לקרא לך, שתבא אליו היום אחרי מנהה ומעריבו.

אם חיים יעקל אינו מאשים את הדור כלל, הוא מבין, שאך קנאת אשה זאת, ר' גרשום הוא ככל זאת עצמו ובשרו, והא ראה, שאיש לא יכל לפעול עליה, שיחזור לו את הרשיון למוינה כי אם היא רחלי. אומרים, שהחרס החריד אותו, אבל הוא יודע, שאך דחלי פעלה עליה וזאת עשתה על דעת עצמה, בראותה, כי נתמו כל החבלים וכלו כל הקציץ, כל אשר בבית נאכל והכר האחרון נמסר להמלחה ברבית לעבוט, עמדה וגוזה את שתי קווצותיה, והמתינה בכקר השכס על סף בית ממכר הי"ש לבא ר' גרשום, ונגשה אליו כשרם נכנס הביתה ואמרה לו, כי שמעת שהדודה חפצה לעשות לה פאה נכרית חדשה, והביאה לו את שערה למכירה, כי זהו החפץ האחרון בביתם השוה מעט כסף — וכו' ביום השיב לו את רשות המוינה. ובכך אין עצה אחרת, רחלי תהא המליצה בערו,

ר' הירץ ור' אליעזר טרויש

סאה פ. ה. וועטשטיין.

יחתיק בעודנו בקראקא כתבי המקובל ההוזה שלמה מולכו, שבאו הנה מקאפו והאמין בו ובהיותו המשיחיות, שמשכו עליהן עיני בל היהודים והגיעו מארצות הקדם עד קראקא ועד אשכנז. שנת רצ"א — אומר אביו בספרו דקדוק תפלה דף ד' ע"ב — בא אלי מכתב מכני יקירי הר' אליעזר טרויש, אשר העתיק בתיב קדש הובאו מקאפו לקהלת בודקו (בודן — בודא ?) ומשם קרקוב (קראקא). אשר בני דר שם נגד הגאולה, כי התחילה וכבר החלו בני ברית עם קדש ירושלים עד שלוניסוה תקנו תעניות ותשובה בה"ב ככל שבווע... גם הנשים ישפכו לבם בצום" (ראה גרץ ח"ט ע' 532 ושפיר שם ע' 405. מכתבי קדש אלה נדפסו בפי הגראה בספרו נפתולי אלקים איתן ההעקות, שחתום עליהן "שלמה גר" (דף ב' ע"א) ושלמה מולכו" (דף ט"ז וכ"ה ע"א) (בריל יאהרביכער I ע' 105 הערה 77).

התנועה המשיחית של ר' אשר לעמלין בשנת ר"ם — דסי' היתה בעיני ר' אליעזר טרויש לא משאת שוא, לא חלום ודבר ריק, אלא דבר של ממש של יעודים אלקיים לקבוץ גלויות וביאת גואל אמת, שרק עונותינו הם אולי עכבו קיומם. הלא כה דברי תלמידו ר' דוד גאנו בספרו צמח דוד (ח"א ר"ם) : ר' לעמלין היה מבשר על ביאת משיח בשנת ר"ם ובכל תפוצת ישראל האמינו לדבריו. גם בין הגוים היה רקול הולך וגדול ורבים מהם גם האמינו לדבריו וא"מ זקני זעליקמן גאנו זיל הרם ונתן תנור המיוחד למצות בהבטחתו הגמורה שלשנה הבאה יאפה מצות בארץ הקדושה. ואני הכותב שמעתי מפי מורי הזקן מהר"ר אליעזר טרויש אביד ורגבורט, שאמר כי לא דבר ריק היה וישנתן אות ומופת ואמר אולי חמאתינו גרמו ועכבוהו. עשרים ושתיים שנה שמש ר' אליעזר טרויש ברבנות בפד"מ ושם מת בן ע"ב שנה, כמדינה בשנת שכ"ז, ובמצות כתוב בצמח דוד, כי נפטר בשנת שכ"ז, כי הוא נמצא חתום במכתבי הרבנים מפד"מ, שנדפסו בתולדות משפחות גינצבורג לר"ד מגיה, בערב פסח שכ"ד ומ"ו מבת שכ"ה וכן בפנקס הקהל שם עד שנת שכ"ו (ע"ש ע' 126 — 127 וע' 130 ובריל יאהרביכער I עמ' 106). וקרב הוא שמת בשנה שאחריה וצ"ל בצמח דוד שכ"ז במקום שכ"ג ואותיות ג' וז' התחלפו בהפס. הוא הניח אחריו בכתובים קונטרס, שטמנו נעתקה תפלה (שהיא בקבלה לר"ת) בספר יוסף אומץ הנ"ל סי' תפ"ד, ומעות הוא מה שמיחסים לו כ"י בשם "באור על שערי דורא" (ברילל שם הערה 84). לפי דברי ר"י בהן צדק בדור ישרים (ע' 21—22) נשא ר' אליעזר טרויש אישה מפראג ממישפחת טויסיק ואחרי מות חותנו העשיר נעשה שותף בעסקי יודו הקצין ר' משה עכרלש (בעל אחות אביו) חותנו של הג"מ יוסף ב"ץ בעל שארית יוסף ובערך שנת ר"פ בימי גרוש היהודים בכיהם באו הוא ודודו לקראקא ודודו נתמנה למנהיג העיר והמדינה והוא לר"מ ולאביד במהרה הביהמית, שהיתה בקראקא בימים ההם. אך הדברים האלה הם רק דברי הגדה, בלי ראיה נוכחת על אמתתם.

משפחת טרויש (או טרויש) מוצאה מעיר Troyes בצרפת ומגזע רש"י. מלכד ר' אליעזר טרויש ישבו כפולץ עוד גדולים אחרים מן המשפחה דואת, בנזן ר' מנחם אליקים טרויש דיין בוויילנא בשנת ש"ז (ס"ן מריה נאמנה ע' 62) ועוד רבים בזמנים מאוחרים.

עקיצת יתושים. הכל יודעים את צרת היתושים, שיסבלו אנשי הערים היוצאים בקיץ לנאות-שרה. מדה טובה אחת יש ליתושים האלה, איהני גרים המה, עם יושבי המקום לא יתרועעו, כי-אז את הזרים, את האורחים, הבאים מן העיר, אותם יקדמו בשמחה, יגשקו ידיהם, יסבבום, ילטפסו, יתרפקו עליהם, יזמרו להם שיריהם בזמזום הירוע, באלו היו עושים אובציות לאדונים החדשים או עורכים מין קונצרט, ובל אשר יש להם זיבילו שני לאורחים החביבים להם, ומה יש ליתושים הדלים ההם ? הלא רק ארסם ואותו יתנו למזכרת אהבה לבני העיר, המכבדים אותם לפי דעתם בכיקורם, וימים רבים יזכרו אורחי הקיץ את מתנת הנאים זאת. ידורם תצנינה, תעלינה יבלות מחככות ומנרות מאד והאורחים המפונקים מתחככים ומתגרדים, כאלו

האדמה, כי הולכים אנו מנצחון לנצחון וכי שמש ההצלחה מאירה לנו... וכי אין לנו רק להפנות עינינו כלפי טרום ולבקש... יש אנשים, שמרהיבים עוז בנפשם להמיל ספק בזה, אבל הלא הם, כידוע, "פולשתיים" ובורגונים בלי שום חוש בביביל רומניות, ואולם קלוד מונטיפיורי וחכריו אינם כורגונים ואינם פולשתיים — והולכים הם ומבקשים, וכבר מצאו את אשר כמנז... וכדי לאמת את שאיפת הזמן, הולכים עתה וזובים את עם ישראל בכתבי "הקדוש" הגדול טולסטוי, כי כמובן, הספרים האלה נחוצים לנו מאד, הלא ספרותנו המקורית והמתורגמת עשירה כזכר, יש לנו תרגום נפלא של כתבי דנטי, שקספיר וגאמעה, כל כתבי הפידוסופים הגרמנים והאנגלים הגדולים והמפורות היוגית העשירה הכא נעתקו בלם עברית, ומה נחוצ לנו עוד אם לא טולסטוי הגוצרי והרוסי ? האיש אשר יבוא מן החוץ ויתבונן אל התנועות והמחזות האלה, לא יבין בשום אופן, איך נתהוו הדברים האלה, וכל זמן שלא יאצר לעצמו, כי הבטלנות היא כח פועל חשוב בחיינו, יעמוד בסומא כארובה ויניע בכתפיו.

לא אבוא לחקור עתה אחרי המעין, שטמנו גובעת אותה הבטלנות של היהודים בני דור, אבל על המקור של הבטלנות בצורתה הברלינית לא אובל לעבור בשתיקה. בית-קהל יש כברלין בטבור העיר "מנופול" שמו. בו מתאספת מדי ערב בערב קבוצה של אנשים משונים מאד : דוקטורים לפילוסופיה, שלא התחילו וקנדיטטים לדוקטוריות, שלא גמרו, או שלא גמרו ולא התחילו ביחד, במשך היום הם זורגליסטיים מלמדים, סוסיים, מוני האבנים בחוצות ברלין, משבילים, ששכחו הרבה ולמדו מעט, סוחרים מלומדים, שהפסידו את כספם, אשר לא היה להם מעולם, משחקים שלא הצליחו להכנס להתיאטרון, מי שהיו ומי שיהיו עורכים, פילוסופים, שמתוכהים על אפלטון ואריסטו ומארקס ואהר-העם, פילולוגים גרמנים, שמדברים אספירנטו זרנגונית, וסמס בטלנים מבלי הזמן כנונה.

בשבתם על ספסלי הישיבות בסלובודקא, במעליו ובמיה, עסקו בהשכלה ובפוליטיקה, בקריאת ספרים היצונים או באהבה רומנטית, וכאשר גורשו מן הישיבה או עזבו אותה בעצמם, הלכו להם לוויילנא או לאודיסה, להיות לעקסטרנים, או הלכו לברין, גניבה וציריך להכנס לאוניברסיטה, ואולם תחת ללמוד ולעבוד כראוי עסקו בפוליטיקה של מפלגות או בעריבת אספות של מחאה.

כמובן לא הצליחו ונשארו חצי לומדים, שלא למדו והצי משבילים, שלא שנו מעולם ככבר-ראש איזה דבר, ובאשר באו בשנים נפוצו על פני כל הארץ והם יושבים בבית-הקהל "פתיאון" כפרו, בהריסטורנים היהודים באואטישפול, ובפרט בבית-הקהל "מנופול" כברלין, בבית-הקהל הזה הם יושבים על כוס אחת של תה ושתיים עשרה בוסות של מים כל הערב ומתוכהים ומדברים בהתלהבות עד השעה השניה לפנות בקר על הדברים העומדים ברומ של עולם, על ד' ועל "משיחו", וצועקים ונרגשים וכועסים, עד אשר יבוא המשרת ויכבה את הנרות. על מה הם מריבים ? על החברה ועל המדינה ועל המשרתות היפות בשוויציה, על הספרים שיכתבוועל אלה שעוד לא נדפסו, סרדוקסים שריח של ממשות ובטלנות נודף מהם, גוזמאות, הפלגות, לצנות, מעט רכילות ושקרים שלא כנונה וכנונה... הלוה לי חמשה פיניגים" — קורא פתאם האחד, בשעה, שהשני משהו את שטיינר לטולסטוי ואת קארל מרקס לניטשע, ופתאם : "המשורר הדרמטי האמתי עוד לא בא, שקספיר היה טפשו, דנטי לא ידע מה זאת שירה ונאמעה היה ריאקצינר, ביאליק אינו יודע עצמת רוח השירה, אחד-העם כותב כסגנון רע, ליהודים אין שום רגש דתי ונביאי ישראל היו טריבונים מדיניים ותו לא" בינתים נופלת מחלוקת קטנה בין שני מתוכהים. חרפחה, זוללים, סקנדלים, מכית-לחי — ובאשר יבוא המשרת, הם יושבים ומתוכהים כשלוח על "געגעל וגאנאלי", באלו לא נפל דבר.

באתמ'ספירה בזו נולד התורה חחדשה כברלין, תורת, המשיחיים" שדנו, אצל שרזן קטן בבית-הקהל "מנופול" כברלין נגלה האור הנצרי להבטלני הלאומיים שלנו בחצי הלילה.

1) לפי אוצר הספרים לבן יעקב נדפס הכתי עם נפתולי אלהים (בלי הסיסנים סס' הכתי) בשנת ש"ו גם בקראקא. ובטעות כתוב באוצר ישראל לאיוונשטיין כרך ה' ע' 32, כי נפתולי אלהים הוא באור לס' סיסני הדושו בחי, כנפתולי אלהים דף י"ט ע"א יחב הסתבר : "קבלתי ספי זקן הרב רכי נתן זק ז"ל, שקבל ושמע ספי ברוך בחור ששנייטך, שקבל סהגאון מהר"י פולק ז"ל. כנראה היה ר' נפתלי הירץ טרויש תלמידו ואחו הגאון.

2) אור החיים לר' חיים מיכל ע' 202 סי' 426. ר' אליעזר ור' יוסף בני ר' הירץ טרויש הביאו כל חבורי אביהם לדפוס (ע"י ברילל יאהרביכער I ע' 104). הוא חבר גם פירוש על פירש"י ע"ת, שנשאד בכ"י רד"א. (ע"ש). החכם שטיינר שניידר סביא בשם נפתלי טרויש את סול הסליחה (קטלוג ב' ע' 431 סי' 2831) ולדעת ידידי החכם פרייסן (בעתונו הביבליוגרפי ע' 47 שנת 1904) הוא אותו ר' נפתלי טרויש, שנמנה בשלשלת הקבלה (דפיס זאלקווין) דף ג' ע"א בין גדולי איטליא ולא ר' נפתלי טרויש החן והמקובל מפי"דים (שלא כדעת ברילל) כנראה ר' נפתלי טרויש מאיטליא הוא אחו ר' נפתלי טרויש הסתבר של שו"ת הסובא במזכרת רבני איטליא ע' 50 לריש ווינר.

יצא לאור ספר תולדות תנאים ואמוראים בשלשה חלקים

אלף ושלוש מאות עמודים גדולים. יכול בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים בש"ס בבבל, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חיייהם, ושמתם, אבותיהם ובי"ב. סדר למודם, רבותיהם, חכיהם ותלמידיהם ותקנותיהם כל המאורעות והקורות בימי חיייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים כאנגליא 10/6 (מכורך 136, רגל מכורך 20/- באשכנזי 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן דומניא 14 פראנק או כתרם באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאהמע אין כאנגליא גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים מחיר הספר באנגליא 2/6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2,50 מארק, 1 רוי"כ 3 כתרם הכל עם המשלח. מאת הר"ר **אהרן הימן** כעל המחבר ספר בית ועד לחכמים. מחיר הספר בית ועד לחכמים 4/5 מארה, 6 פראנק, 2 רוי"כ 1 1/4 דאלאר. למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסמפס. יתן ראבאט. — אדרעסע להמחבר **Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England** המחברים אל ישלחו את ספריהם בחליפין, אלא ישלחו כרמים כפול ויקבלו תשובה.

ליטערארישע נייעס!

אין מיין פערלאג הייבט אצינד אן צו ערשיינען א סעריע פון היסטארישע ערצעהלונגען אויס דער יודישען געשיכטע, וועלכע זענען אינים העברעאישען ערשיינען אונטער דעם טיטעל

זכרונות לבית דוד

בעארבייט גאך א. ש. פרידבערג פון ז. האבער.

יעדע ערצעהלונג וועט ענטהאלטען 80—60 זיימען און וועט קאסטען איינצעלן א 60 העלער 25 קאפ. 80 באני 60 פפעינג. ביז ענדע יאהר וועלען ערשיינען 5 העפטע.

ווער שישקט אריין אנשטאט 3 קר. נור

2 K 50 (אויסלאנד 3 K 50) בעקומט יעדעס העפט תיבה גאך ערשיינען פראנקא.

דאס ערשטע העפט ענטהאלט פאלגענדען ראמאן:

דעם מיליערס קעלניע היסטארישער ראמאן פון דער נייע פון הורבן בית ראשון ביז בנין בית שני אינהאלט: נבוכדנאצ'ר בעלאגערונג, די עראבערונג פון ירושלים, די יודישע קעניגליכע פאמיליע אין קערקער און זייערע פאסירונגען דארט, דער קנעכט-מארק אין דורא, אויל-מרודך אלס קעניג, נבוכדנאצ'ר קעהרט צוריק פונים וואלד, אויל-מרודך אין קערקער מיט דער קעניגליכען פאמיליע, נבוכדנאצ'ר טיידט, די בעפרייאונג פון דער קעניגליכען פאמיליע, ערצעהלונגען פון פערווען, די מלחמות פון קעניג כורש, די בעפרייאונג פון די יודען, בנין בית שני.

ביילאגע: יהודה אברבנאל'ס צואה

היסטארישע ערצעהלונג פנים לעבען פון די יודען אין מאראקא און זייערע ליידען.

Verlag M. HUBNER, NADWORNA (Galizien).

די ביילאגע ווערט יעדען אייף וואונש אומזונסט געשיקט.

ווער עס זאמערט 10 אכאנענטען בעקומט איין עקזעמפלאר אומזונסט אויך דאס „פאמיליענבלאט“ וועהרענד א האלב יאהר.

Bücher Lieferung gegen Monatsraten	Bücher-Lieferung gegen Monatsraten	Kauf. Fern-Unterricht!	
Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde. 20,,	Meyers, Convers. Lexicon 17,,	בוכפיהרונג (אלע סעטאדען) האנדעלסקארעספאג-דענין, דייטשע שפראכלעהרע, קויפס. רעכנען, האנדעלס-עס וועקסלערעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשטייבען, וועלמען שייכטע, עס פער אנט-וועלס פראכע, ספעקולאטיוו, (אלע סיסטעמע) א. ו. ו. קאנן יעדערמאן אהנע בעזאנדערע פארקענטניססע אים בריעפליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האבאראט מאססיג. — ביזא גלויבצייטיגע מיליאנאהמע אן 4 לעהר-פעכערן.	בוכפיהרונג (אלע סעטאדען) האנדעלסקארעספאג-דענין, דייטשע שפראכלעהרע, קויפס. רעכנען, האנדעלס-עס וועקסלערעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשטייבען, וועלמען שייכטע, עס פער אנט-וועלס פראכע, ספעקולאטיוו, (אלע סיסטעמע) א. ו. ו. קאנן יעדערמאן אהנע בעזאנדערע פארקענטניססע אים בריעפליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האבאראט מאססיג. — ביזא גלויבצייטיגע מיליאנאהמע אן 4 לעהר-פעכערן.
Brockhaus „ 11,,	Spamers, Jll, Weltgesch. 11,,	Erstes commercielles Unterrichts-Institut.	
Brehms Tierleben 11,,	Leixner, Literaturgesch. 4,,	Abteilung für briefl. Unterricht	
Kaufm. Bibliothek 5,,	Weltall und Menschheit 5,,	A. WEISSMAN, Podgórze KrakauH-E.	
Allgem. Naturkunde 10,,	Sämmtliche Klasiker (illustr.) K 0.50		
Gediegene Belletristik „	Alles in neuesten Auflagen, pradtvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K. 5.— aufwärts:		
	A. WEISSMANN Podgórze (Galizien).		

קול מבשר.

לשנחת לזס טל ווערלי וונקדיקי רצינו הגה"ק ונאר הגולה רצי ר' לצי חליוונך ונדינו זלוק"ל, (צעהנו"ח קי בני יששכר ועוד ספרים יקרים) וחוצצי ספריו הולחנו לאור ספרו הנפורסם „אגרא דבלה“ עה"ה, שהי יקר צונויליות ולח הדפקטוהו פשוט כצרחונה, כי חס נתנו לו פנים חדשה, והוא:

(א) אגרא דבלה זה, צו הצואנה כל העשונות הנפוררות ונפוררות ונקו"ס דרך עדותיך ונקו"ס קהלה יעקב וינלחן הקורח על ונקוונ ונקודרות צלי לילות ומיפוש;

(ב) אגרא דבלה זה יכיל צקרצו כל הנוחורים הכפונים צקפר צני יששכר, ונה צצרחונה רק הורו צאלצע עליהם: עיין פה וסם צצני יששכר ועתה על ונקומס פה יצואו צבלום;

(ג) אגרא דבלה זה אור חדש יחיר צהוקפת ונלונרים חדשים, עיי שזכינו להעתיק כתי"ק וונסם כתגלה לנו אור הגנוז, שהי צהעלם ונחתנו;

(ד) אגרא דבלה זה, צו כבלונו כל הנוחורים הנקוטעים, שהיו חקרות ונהם קורות ותציות, ולוחיות, להשלנות הנוחורים וגם כצנו ונלפוניו, ונלונרים קשי-ההצנה, כולם ונלונרים צחר היטב;

(ה) אגרא דבלה זה הוגה צעיון נונרן לפני ההדפקה ולחחריה, וננופה כקולת נקיה;

(ו) אגרא דבלה זה כולל צהדרו ויפיו החלוני ג"כ, כנדפק על ניכ טוט יפה וחזק צלותיות חדשות ולחירות צהצנית 1/4 ונחירו רק 5 K.

לחסיגו צכל צתי ונקהר הקפרים. הנוכירה הרחשית חלל Amkraut & Freund, Przemysl.

ביא מיר איז ערשיינען:

יודישעם פאלקסליעדערבוך

זאמלונג דער פאפולערסטען יודישען פאלקסליעדער

צוויי טרויקעס, די סאָנע, מן המצה, בימאלע, מליליל, השיבנו נאזאה, תהילים א. פ. א. פרייז 60 העלער 50 פפ. 80 באני. עלעגאנט געבונדען 1 פראנק, 80 פפ. 1 פראנק.

„שירי ציון“ ציוניסטישעם ליעדערבוך

העברעאיש, יידיש, דייטש נייע גרויסע (IV) אויסגאבע 90 ליעדער, פרייז 60 העל. 50 פפ. 80 באני. פייע אויסגאבע 1 קר. 80 פפ. 1.20 פראנק. העברעאישע אויסגאבע 30 הי 25 פפ. 40 באני.

I יודישער מוזיק אלבום I

צו די „שירי ציון“ פיר געזאנג מיט קלאוויר-בעגלייטונג (מיט אונטער-שריבענעם טעקסט אונטער די נאמען) בעאיכטיט אין קאמפאנירט פנים פראפ' הערמאן עהרליך 2 טייל א 6 ק. 5 מארק, 6 פ. איינצעלאויסגא- (1—4 ליעדער) 15 מינים (מאנעט אויך פיר קאר) א 1 קר. 80 פפ. 1 פראנק, ווייטערע אויסגאבען זענען אין דרוק.

II יודישער מוזיק אלבום II

נור פיר איין וויאלין אדער זינגשטימע 2 טיילע א 2 קר. 1.60 מארק. 2 פראנק.

בוכהענדלער און פעראיינע ערדאלטען ראבאט. דורך אלע בוכהענדלער צו בעציהען מארקען פון אלע לענדער ווערען אין צאל-לונג גענומען. אויף קאפיטאן ווערד נישט געליעפערט. דעמענעכט וועל איך ארויסגעבען א פרייזקראנט, וועלכע ארטיקעל איך האב צו פעיקויפערן. — אדרעסע:

M. HUBNER, NADWORNA (Galizien).

רעדאקציע פון „פאמיליענבלאט“, „פאלהסכיבליך“ און מיניאטורביבליאטעק. פערטייטער פון פילע אויסלענדישע זשורנאלען.

פערלאנגט מינע פראשפעקטע איבער יודיש-דייטשער ליטעראטור און יודישע צייטונגען.

„בריל“
Sprache als Schrift der Psyche, Neue Theorie der Entstehung der Sprache von ARON MARCUS
Preis M. 10.
Verlag S. Marcus, Hamburg
Schlüterstrasse 79.

בערלין
רוסישע האַטעל „אָרעסטא“
טעניזן אויף רעסיפארן
לײַנען-שטראַסע 146, אַמבאַרנאָף
פּוּדוואַרשײַטש
איראנא, פ. טעקאוועקי.

NEUERLÄNDISCHE Lebens - Versi- cherungs Ge- sellschaft Wien I, Aspernplatz im eigenen Palais. Versicherte werden ca. 360 Mill. Vertreter werden gesucht. Gute Konditionen. Sub-Direktion: Lemberg, Szajnochka Nr. 3. Löbel Taubes.

Zwei arithmetische Preisrätsel
 aufgegeben durch den Erfinder des
 wundervollen **Gesundheits-Bruchband**
 k. k. Patent Nr. 41589 heilend und
 ohne Druck radikal wirkend.

I.
 Wer es trifft die Zahl, welche wenn man
 diese dividirt durch 101 soll 38 zurückbleiben
 dieselbe Zahl „ 103 „ 0 „
 „ „ „ 105 „ 17 „
 „ „ „ 107 „ 0 „
 „ „ „ 106 „ 4 „

II.
 Die Zahl welche wenn man diese durch
 103 dividirt soll 4 zurückbl. dieselbe Zahl
 104 „ „ „ 73 „ „ „
 105 „ „ „ 2 „ „ „

Der Auflöser bekommt das Bruch-
 band gratis. Soll jemand an die Mög-
 lichkeit solcher auflösungen zweifeln,
 kann er dem Erfinder solche Aufgaben
 durch obige Divisoren machen, sollte
 er nicht auflösen, bekommt der Auf-
 geber ebenfalls das Band gratis.
 Anfragen sowohl betreffs Preisrätsel
 als auch direkt wegen Bruchband,
 richte man mit Retourporto an
M. Kantorowicz, Podgórze (Gal.)
 Twardowskiego 7.

שׁוֹב בַּעַל תְּפִלָּה וְקוֹרָא
 מבקשה הקהלה היהודית במשאניעין אצל
 ביאלא למנותו מיד. לפנות אל
JOSEF LERMER, KĘTY.

בַּעַרְלִין — אַרְיֵנְטְהַאטְעֵל
 שיפבויערדאס 6 אס באהנהאף
 פרידיכשטראססע
כַּשֶׁר ערסטקלאססיגעס רעסטאראן
 ליפט, טעלעפאן, בעדער, עלעקטרי-
 שעס ליכט אין אלען עטאוען.

ספרי יעבין.
תולדות ישראל

מחיר חלק א' (עד מות שאול) 4.76 ק'
 „ ב' (עד מות חזקיהו) 4.76 „
 „ ג' (עד אלכסנדר מקדון) 5.95 „
 „ ד' (עד הורדוס) 5.95 „
 „ ה' (עד החרבן) 4.76 „
 „ ו' ב' כרכים (התנאים) 8.13 „
 „ ז' מראשית ימי האמוראים
 עד ימי תכלית רוס קרן התורה
 בכבל ודלדולה בא"י. 5.30 „

חלק ג', ד' יצאו עתה לאור במהדורה
 חדשה. מתוקנת ומגודלת. על חלק ג'
 נוספו „תוצאות החטימות והחקיקות“
 שנתגלו בארצות הקדם המעידות על
 קדמות התורה ושאר כתבי הקדש. ועל
 ח' ד' נוספו זכרונות מחיי בני ישראל
 בדרום מצרים בדרות עזרא ונחמ"י ע"פ
 הגליונות חתיקים: „Papyri“ שנתגלו
 שם בשנים האחרונות.

„תוצאות החטימות והחקיקות ותוצאות
 הפיראות“ נמכרות שתיהן יחד במחיר
 1.15 קר. עם פורטו.
 „מקור הברכות“
 התפלות, הקריאות וכל חלקי הסדור למיניהם
 ולתולדותיהם מראשית יסודתם עד אחרית
 תוצאותיהם מהירו הוא 4 בתרים עם פורטו.
 הספרים האלה נמכרים בהקדמת משלוח
 הכסף בבית המחבר. סכום קטן יוכל
 להשלח במקראות (פאסט-מארקען) שד
 ארצו.

W. JAWITZ, Artilleristr. 28
 Berlin N 24 (Deutschland).

האטעל ורעסטוראציאן כשר
 לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
 בלבוב, רחוב רזעזניצקא 13
 טעלעפאן נ"ו 1314

כשרה זערכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.
 ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז
 לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט. ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. וו.
 אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע
 בהכשר הרדה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
 Engros & Endetail
 Lemberg, Sykofska 2. Krakau, Grodzka 71.
 גענעראלע רעטער דער גראספאן אקציען - געזעלשאפט
 מיט מארקע, שרייבער ענגעל
 גרעסטעס לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד
 יודישער פלאטען מיט מארקע, ענגעל.
 20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער
 רעפערטארוסילע אונד ווערקשטעטעס אס ארטע. בעסטע אוסטייש-
 בעדינגונגען. — פרייקאפאלאגע גראטיס אונד פראנקא.
 לעסבערג, טעלעפאן 2033/II
 קראקוי, טעלעפאן 461

„KOSMOS“
 Unfall-und Haftpflicht-Versicherung-Aktien-Gesellschaft
 in Wien.
 General-Representanz für Galizien u. Bukowina:
Josef Gruber in Tarnow Wałowagasse 17.
 Vertreter werden unter günstigen Bedingungen aufgenommen.
 Zu wenden an:
JOSEF GRUBER, in Tarnów.

האטעל ציפפער, לעמבערג
HOTEL ZIPPER LEMBERG
 vormals
Hotel u. Restauration MAJER KATZ, Rajfana 9.
 Telefon Nr. 889.

האכסניא ובית המרזח של ה' מאיר קואטי ז"ל
 בלבוב, ברחוב רייטאנא 9

נודעים זה 40 שנה בכל תפוצות ישראל, מתנהלים גם עתה תחת אותה ההנהלה
 עצמה של השנים הסודמות, ביתרוז הכשר אף למהר"י מן המהר"ן; ועוד יתרה
 נעשה, כי כל החדרים תקנו מחדש זנערכו בשבוע מעט ודעת ובנסיון עצום מתאימים
 לצרכי החיים, במאור אלקטרי, גם בחדרים מיוחדים לרחה ובכל הקומפורט הדרוש
 לרוח העת, ונחת שלהני מלא דשן, גם סניף מיוחד למאכלי הלכ נערך על ידי
 ברחוב סטאניסלאוו 4 מול האכסניה שלי במאכלים ערבים לחך, למען השביע
 רצון את כל הדרושים לשכני

צבי הירש ציפפער.

כשרה זערכווארען-פאבריק
Salomon Podhrozer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. דיא פאבריק
 איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אונד היגענישען פארדערונגען איינגע-
 ריכטעט, וויא עלעקטרישע קראפט א. ו. וו. אונד ערצייגט נור פרימא ווארע
 בהכשר הרדה"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת חנוך עם בית דינו.

M. Gutwirth, Krakau
 MOSTOWA 3.
 liefert Knochenmehl und
 Thomasmehl in jeder
 Gehaltslage zu sehr billigen
 Preisen. **AUSSER KARTELL.**

כהא דהתרא עדיף!
 כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באמור
 יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש
EXCELENT
 כשמו בן קוא, טוב ויפה ורחו נעים ומועיל
 לגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהו"ט. הירא
 דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח
 הכריות. מהיר תבה אחת כתר חצי. שתי
 תבות שני כתרם וחצי. ע"י נאכנאחמע
 לא ישולח. כתובתי עתה.
MOSES KATZ
 JERUSALEM, Palästina,
 Poste restante
 לפנים היה מושבי בלונדון.

ספר נפלא
Cudowny Samouczek
 Wunderbuch
 zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache
 in zwei Sprachen (polnisch-deutsch)
 vorgetragen von
JOSEF S. JAWORSKI
 Gymnasial-Oberlehrer
 und **MAJER LAUB**
 bekannten Pedagog.
 Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32
 grosse Seiten.
 Preis 1 Krone für beide Teile
 auch Briefmarken werden angenommen.
 Bei Postsendungen 10 h. mehr.
 Zu bekommen bei
Majer Laub, Krakau Dietelsgasse 9.
 Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine unge-
 wöhnlich leichte Art die deutsche Sprache
 im besten Sinne des Wortes, zu erlernen.

מודעה
 משאת שרשימתנו החדשה אשר
 תכיל את כל ספרי הספרות העברית
 הישנה והחדשה בכל מקצוע הולכת ונדפסת,
 אנו פונים בזה אל המחברים והמוליים
 החפצים בפרסום ספריהם ברשימתנו בבקשה
 להודיע לנו את שמות ספריהם, מחבריהם,
 תכנם, מהותם, ומחירם. לאלה שישלחו
 לנו אקוספליר לדוגמא אנו משיבים תודה
 מראש.
Amkraut & Freund, Buchhandlung
 Przemysl.

הוצאת „התחיה“.
 חדשות בספרות העברית
יצא לאור קובץ ציורים וספורים
 בשם
פסיעה ראשונה
 מאת ש מאי הלמן יקוב.
 מכיל (112 דפים) שבעה גליונות דפוס
 בפורמט גדול נדפס הדור.
 הספורים והציורים מתארים את חיי עמנו
 הדויים ברוב כשרון.
 המחיר 1.40 כתר, פורמט 20 הלר. ברומיה
 70 קאפ. האדריסה:
S. ROBINSOHN, Buchhandlung
 „Hatechyah“ Stanisław, Galizien

Wyd.: { Naftali Hof
 S. M. Laser
 Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
 Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
 Bożego Ciała 22.